

**Позив на обнову опредељења:
Хелсиншки договор у вези са
родно осетљивим парламентима у региону ОЕБС-а**

Ми, народни посланици из целог региона ОЕБС-а, окупљени у Хелсинкију, у Финској, 3–4. јуна 2025. године на радионици *„Остваривање родне равноправности у парламентима и од стране парламената“*, посвећеној прегледу напретка ка родно осетљивим парламентима, овим путем потврђујемо и реafirмишемо следеће:

- Национални парламенти, као основне институције демократије, имају јединствену прилику да буду заговорници унапређења и пуног остваривања родне равноправности у политици, као и у свим сферама јавног и приватног живота. Ова витална улога парламената чврсто је утврђена у међународним споразумима и обавезама, укључујући Пекиншку платформу за акцију из 1995. године — чију 30. годишњицу обележавамо ове године, и Акциони план ОЕБС-а за промоцију родне равноправности из 2004. године (Одлука бр. 14/04), чији принципи настављају да воде наш рад и данас.
- Концепт родно осетљивих парламената постао је најсвеобухватнији израз одговорности парламената да промовишу и заступају родну равноправност. Међународне и међупарламентарне организације играју водећу улогу у овом подухвату, стварајући и базу доказа и политичке оквири за подстицање даљих акција. Декларација Интерпарламентарне уније из Кигалија из 2022. године представља снажан подсетник на глобалну парламентарну обавезу према овој агенди.
- Бројна међувладина тела сада издвајају ресурсе за елиминацију препрека за пуно и делотворно учешће жена у парламенту и како би омогућили законодавним телима да остваре резултате у погледу уравнотежене заступљености жена и мушкараца, политике родне равноправности и родно осетљивог парламентарног надзора.

У последње три деценије сведоци смо до сада незабележеног напретка у унапређењу родне равноправности у оквиру парламената. Државе учеснице ОЕБС-а су:

- Устројчиле просечан удео жена у парламенту, који сада износи 31,6%;
- Усвојиле пионирске законе о родној равноправности усмерене на борбу против родне дискриминације и укључивања родне перспективе у све процесе креирања политика и доношења одлука;
- Ојачале министарства, агенције и савете задужене за политику родне равноправности и остваривање права жена;
- Увеле привремене посебне мере — укључујући законске родне квоте и партијско финансирање усмерено на родну равноправност — како би се смањила прекомерна заступљеност мушкараца и радило на дугорочно родно избалансираној политици.

Међутим, упркос овим напорима, напредак је успорен у целом региону ОЕБС-а. Сведоци смо забрињавајућих знакова назадовања у родној равноправности, уз растући отпор и мобилизацију против ње. Сада је, више него икад, развој родно осетљивих парламената од суштинског значаја за сузбијање ових негативних трендова.

У светлу овога, ми, народни посланици из целог региона ОЕБС-а, позивамо да се обнове обавезе према глобалној агенди да се остваре родно осетљиви парламенти и уравнотежена заступљеност жена и мушкараца као трајна норма и принцип управљања.

Посебно позивамо националне парламенте широм региона ОЕБС-а да:

1. Усвоје националну политичку обавезу за постизање уравнотежене заступљености жена и мушкараца у наредној деценији, подржану мерљивом и реалистичном мапом пута и циљевима заступљености који обухватају наредна три изборна циклуса.
2. Спроведу партиципативне родне ревизије током сваког парламентарног сазива како би се проценило како се родна равноправност интегрише у све кључне улоге парламента – укључујући представљање, доношење закона и парламентарни надзор.
3. Формирају родно избалансирану управљачку групу која ће се старати о спровођењу налаза и препорука партиципативних родних ревизија, водити спровођење конкретних, трансформативних мера као дела парламентарних акционих планова за родну равноправност и надгледати процес институционалне трансформације.
4. Уведу законодавне реформе усмерене на повећање политичког учешћа жена не само у парламенту, већ и у политичким странкама и извршним и представничким телима на националном и локалном нивоу.
5. Редовно преиспитују и ревидирају пословник о раду и друге регулаторне оквири, како би се промовисала родно избалансирана заступљеност у свим парламентарним структурама и унапредила родна осетљивост законодавних и надзорних процеса.
6. Оснаже надлежности, ресурсе, алате и капацитете парламентарних одбора и других релевантних парламентарних тела, како би се осигурало да се различите потребе и родне перспективе интегришу у доношење закона и надзор, на основу коришћења података разврстаних по полу.
7. Развију циљане програме за ангажовање већег броја мушких политичара – укључујући посланике – као савезника и трансформативних актера, како би поделили одговорност са женама које предводе напоре за унапређење политике родне равноправности и радили на постизању уравнотежене заступљености жена и мушкараца.
8. Препознају насиље над женама у политици као главну препреку учешћу жена, те да га спречавају и сузбијају свеобухватним, координираним политичким одговорима, санкцијама, истраживањима, обукама, подизањем свести и мерама у погледу извештавања.
9. Препознају парламент као радно место и подстичу културу која подржава равнотежу између пословног и приватног живота, као и одговорности и парламентарца и особља у вези са пружањем неге.
10. Обезбеде да се национални буџети израђују и примењују у складу са приоритетима политике родне равноправности и међународним праксама родно одговорног буџетирања.
11. Идентификују и уклоне препреке политичком учешћу недовољно заступљених група — укључујући младе људе, људе из руралних подручја, особе са инвалидитетом и припаднике/це националних и етничких мањина — са посебним фокусом на жене из тих група, кроз иницијативе за оснаживање које промовишу разноликост и укљученост у парламентарну заступљеност.
12. Проактивно идентификују и усвоје мере за одупирање националним и глобалним отпорима против родне равноправности и превазилажење тих отпора кроз будно праћење, комуникацију, заговарање и стратешко политичко деловање, те континуирано раде на решавању штетних стереотипа и друштвених норми које спречавају суштинску равноправност.

Заједно, како је утврђено у овом Договору, морамо изградити парламенте који су оличење једнакости, разноликости и који се залажу за права сваког грађанина — тежећи заступљености жена и мушкараца у размери 50:50, и старајући се о томе да се сви гласови, свих генерација и људи различитог порекла, чују и буду представљени.